

Milan Pohl

STŘEPY V PRACHU

Milan Pohl

Střeby v prachu

1. Konec

Houstnoucí šero. Klenutá lávka přes tichou řeku. Chodník s několika dřevěnými lavičkami zalitými naoranžovělým světlem parkových luceren. Dvuhodinové čekání se chýlí ke konci. Na zádech krosna, v kapse mapa. Blížící se sraz s kamarády-vodáky, přespání v kempu a zítra sjíždění Ploučnice.

Zavibroval mu telefon. Že by konečně přijeli? Pavel pomalu bloumal parkem u řeky a vytáhl zmítající se mobil z větrovky. Pohlédl na displej a zarazil se. Nevolala Monika, Standa ani Šimon, ale Marek. Jeden z Pavlových dvou nejbližších kamarádů. Jenže Marek s nimi na vodu nejel, s většinou ostatních se ani neznal.

Pavlovi vyschlo v hrdle. „Ano?“

„Sedíš?“ zeptal se Marek.

Pavel ztuhl. „Ne. Proč?“

„No, tak si radši sedni.“

Pavel s krosnou na zádech doklopýtal k nejbližší lavičce, ale neposadil se. „Proč? Co se stalo?“

„Co asi...“ zaznělo tlumeně na druhém konci spojení.

„Co se stalo? Řekni mi to!“ Pavel si uvědomoval, že jeho hlas začíná znít hystericky, ale bylo mu to fuk. Stejně tak chápal, že jeho otázka je zbytečná. Co se stalo, věděl už ve chvíli, kdy se na displeji rozsvítilo Markovo číslo.

„Jirka umřel... Právě mi to volala jeho babička.“

„Ale... ale vždyť...“ Pavel tomu nerozuměl. Nechtěl tomu rozumět. „Vždyť ještě včera říkala, že... že...“

„Já vím.“ Markův hlas byl ještě hlubší než obvykle. „Je to strašný...“

Mluvili spolu několik minut, ale následující týden už si Pavel bavoval jen ta první slova, která přebila vše ostatní. Když si smrt přijde pro třicátníka, mladého kluka, navíc tak náhle a nečekaně, jako si přišla pro Jirku, není to jen smutné a strašné, ale neskutečně *nespravedlivé*. Měl jen pár dní, aby se na to připravil, a pořád doufal, *věřil*, že to Jirka přežije. Nyní se ovšem slova, myšlenky, pocity zaplétaly do nekonečných smyček, stahujících jeho hrud' a rdousících jeho naději, že je to nějaký hrozný omyl, že všechno bude v pořádku.

Pavel ukončil hovor s posledním ze svých dvou nejbližších kamarádů a jako v mátohách procházel městským parkem, dokud nepřijeli ostatní vodáci. Řekl jim, co se stalo. Řekl jim, že s nimi Ploučnici sjíždět nebude, místo toho hned druhý den vyrazí domů. Jeho kamarád byl mrtvý a on neměl na vodu ani pomyšlení. Chtěl jeho památku uctít alespoň tím, že si odepře zábavu, která ho ten víkend čekala. Ale připadalo mu to setsakra málo...

* * *

Viděl před sebou květiny, tolik květin, a několik řad lidí, vlastně spíš jejich hlav, tmavých i světlých temen. Úplně jako kdyby seděli v nějakém hodně, hodně širokém autobuse. *Kaštani*. Tak se říkalo pasažérům ve středočeském autobusáckém slangu. Věděl to od Jirky.

Do očí mu vhrkly slzy. Tyhle náhodné útržky a střípky vzpomínek dokázaly jeho srdce vyždímat daleko spolehlivěji než obvyklé dojáky linoucí se z reproduktorů. Věděl, co přijde. *Až mě andělé za-*

volají k sobě. Ave Maria. U nebeských bran. A možná taky slavná melodie Ennia Morriconeho nazpívaná Věrou Špinarovou.

Z černobílé fotky mezi kytkami se díval Jirka. Nakrátko ostříhané, mírně zvlněné černé vlasy ještě nestačily předčasně prošedivět. Na očích brýle, na tváři úsměv, jako by se chystal ke shromážděným lidem utrousit nějakou ironickou poznámku, možná: *Netvařte se jako na pohřbu...* Fotka z maturitního tabla. Fotka z konce jiných, jednodušších časů.

Před deseti dny by ho ani nenapadlo, že fotky a vzpomínky budou to jediné, co po Jirkovi zůstane. Byl zrovna v Kladně, potřeboval si něco vyřídit na úřadech, a čekání na zpáteční autobus si krátil hledáním kešky u kladenského gymnázia – stejného gymnázia, kde vznikla ta fotografie, nemluvě o spoustě vzpomínek –, když vtom se mu rozvibroval mobil. Byl to Marek. Před chvílí mu volala Jirkova babička, v slzách mu říkala, že Jirka je v nemocnici, především prý dostal horečku a pár hodin nato upadl do bezvědomí, od té doby se z něj neprobudil, leží v kladenské nemocnici na jipce.

Pavel zapomněl na kešku i autobus a svižným krokem vyrazil do nemocnice. Stála kousek od gymplu, byl tam za deset minut. Prošel areálem betonových kvádrů až k budově s jednotkou intenzivní péče, zjistil, že k její návštěvě potřebuje hygienickou sadu z automatu za 40 korun, rozměnil si v nemocničním občerstvení drobné, nastrkal do automatu dvě dvacetikoruny a vytáhl hygienickou sadu sestávající z jednorázových návleků a roušky. S balíčkem v ruce vystoupal do příslušného patra, kde ho přivítaly těžké zavřené dveře. Někde za nimi byl Jirka. Zazvonil.

„Přejete si?“ ozvalo se z mřížky u zvonku.

„Přišel jsem za kamarádem... Prý tady u vás leží. Jmenuje se Jiří Janáček.“

„Okamžik.“

Za nekonečně dlouhou, zároveň však nečekaně krátkou chvílí se dveře otevřely. Stál v nich lékař.

„Přišel jsem za kamarádem...“ opakoval Pavel. „Zřejmě ho k vám přivezli předevčírem... v pondělí... v bezvědomí... Chtěl bych ho vidět.“

Doktor si povzdechl. „Bohužel vás k němu nemůžu pustit. Pouštíme jen rodinné příslušníky. Je mi líto.“

„Ale...“ Nevěděl, co na to říct. Jak ho přesvědčit. „Ale my se známe celé roky. Jsme dobří přátelé...“

„Je mi líto,“ opakoval smířlivým hlasem lékař. „Jsou na to předpisy.“

Pavel se nadechl. Připadalo mu strašlivě nespravedlivé, že Jirko va otce, který odešel od rodiny, když byl Jirka malý, a většinu života se s ním vůbec nevídal, by k Jirkovi beze všeho pustili, a jeho ne. A také to doktorovi řekl. „Kromě babičky jsem jeden ze dvou nejblížeších lidí, které Jirka má...“

„Opravdu vás tam nemůžu pustit.“ Lékařův hlas začínal znít důrazněji.

„Tak mi aspoň řekněte, jak na tom je,“ naléhal Pavel. „Kamarád mi říkal, že Jirkova babička z toho nebyla moudrá, nevěděla, jak si to přebrat...“

„Ani to vám nemůžu říct.“

„Můžete mi aspoň potvrdit, že je Jirka mimo nebezpečí?“

„Kdyby byl mimo nebezpečí, nebyl by tady u nás.“

Z kómatu už se neprobudil. Dva dny nato zemřel.

Po předčasném návratu z vodácké výpravy zašli Pavel s Markem za Jirkovou babičkou. Přežila nejprve vlastní dceru, potom manžela a teď i jediného vnuka. Nad čajem si s ní povídali o Jirkovi, dělili se s ní o vzpomínky, příhody a zážitky, společně se nad nimi usmívali i plakali. Pak zazvonil zvonek – Jirkův táta se svou druhou ženou.

Pavel ho nikdy předtím neviděl, ale musel uznat, že Jirkovi je docela podobný, alespoň ve tváři určitě. Bylo na něm znát pohnutí i jistá zdráhavost: do malého panelákového bytu vstupoval po dvou desetiletích od své poslední, nejspíš hodně vyhrocené návštěvy. Přicházel, aby od babičky, své někdejší tchyně, zjistil podrobnosti, babička však odpovídala hořce, stručně, rezervovaně. Sama mnoho nevěděla a váhavě se o to málo dělila s mužem, který kdysi opustil její dceru i vnuka, a zároveň s ženou, které dal před její dcerou a vnukem přednost. Jirkův zdrcený otec nevěděl, jestli babička nemůže, nebo nechce říct víc, a po půlhodině odešel.

Po smutečním obřadu stáli Jirkův táta se svou druhou rodinou a Jirkova babička se svými příbuznými na opačných koncích řady pozůstalých. S některými věcmi, dobrými ani zlými, nedokáže skoncovat ani smrt. Když Pavel podal Jirkovu otci ruku, aby mu projevil soustrast, neubránil se ošklivé myšlence, že tento muž by měl kondolovat jemu, ne naopak. Později se za tu sobeckou myšlenku zastyděl. Nemohl vědět, jak hluboký a upřímný je zármutek druhých lidí. Doopravdy znal jenom ten vlastní.

2. Maturitní slohovka

Téma: „Někdy vážně zdá se, létat že je snadné, jenže ten kdo létá, taky někdy spadne.“ (Marek Eben)

Slohový útvar: povídka

Název: Oranžový plyšák

Bylo dvanáctého února, venku zima a déšť. Mně ani mému spolužákovi Jirkovi to ovšem nevadilo. Seděli jsme v teplém autobuse na lince Kladno–Praha. Já jsem se chtěl trochu porozhlédnout po knihkupectvích, jestli by se tam nenašlo něco, co by se mi hodilo do sbírky, ale proč jel se mnou i Jirka – to jsem zatím netušil.

Jakmile jsme vystoupili z autobusu, řekl mi to sám. Souviselo to s nadcházejícím čtrnáctým únorem – svátkem svatého Valentýna.

„Cože – ty máš holku?“ nevěřil jsem svým uším. „Toho jsem si ani nevšiml!“

„Když – víš – ona o tom tak nějak... *neví*.“

Rozesmál jsem se. „Tak ty máš holku, která neví, že s tebou chodí?“

„Ale ne,“ ošil se škrobeně. „Jenom se mi líbí. Hodně. A teď čtrnáctýho bych jí to chtěl dát nějak najevo. Chápeš?“

„Hm, chápu.“ Já jsem na takovéto americké novosvátky nikdy moc nebyl, v životě jsem nikomu ani neposlal valentýnku. Myslím, že když je to vážné, tak k tomu lidi nepotřebují svátek, aby si to řekli. Měli by si to říct rovnou a na nic nečekat.

„Koukám po ní už rok,“ řekl Jirka. „Ale nikdy jsem jí to nedokázal dát najevo.“

„Jo, vím přesně, o čem mluvíš,“ zamumlal jsem.

„No,“ pokračoval Jirka, když jsme uháněli metrem do centra, „takže svatýho Valentýna беру jako příležitost, jak se rozhoupat.“

Aha. No, na tom něco bylo. „Chápu. A co jí chceš teda dát? Jenom přání? Nebo taky kytku?“

Zatvářil se zasněně. „Kytku... a ještě něco. Třeba nějakýho... plyšáka.“

„Fakt si myslíš, že je to dobrej nápad?“

„Jo, jasně. Proč by ne?“

„No, já nevím, ale kdybych byl holka a dostal od kluka plyšáka, asi bych se urazil.“

„A co bys jí dal teda ty?“

Zamyslel jsem se nad tím, co bych chtěl dostat já sám. „No, asi mapu.“ Mám mapy rád.

„Hmmm, to jsem si moh myslet. A co by jako měla dělat s mapou?“

„No, jako symbol. Aby se jako neztratila v životě. Ale k čemu jí bude plyšák, to teda fakt nechápu.“

„Hmmm, já taky ne, ale to se tak dělá, víš?“

Jirka se dá většinou snadno ovlivnit, ale když si postaví hlavu, tak s ním nehne ani párek kombajnů. Šli jsme tedy shánět dárek pro Jirkovo sluníčko.

Prolezli jsme asi tucet krámků a viděli snad stovky plyšových zvířat všech možných i nemožných barev, druhů i velikostí. Na každém z nich však Jirka našel nějaký detail, který by se jeho vysněné rozhodně nezamlouval.

„Tenhle má moc velký uši. – Ale ne, co by dělala s takovým mrňousem? – Toho taky ne. – Ne, ne, ne. – Ne, tříhrbýho růžovýho velblouda by fakt neocenila...“

Někteří mi připadali podprůměrně odporní, ale ani ti nešli Jirkovi pod nos. Někdy je to s ním těžký.

„Ach jo,“ řekl zničeně, když jsme vypadli z dalšího krámků. „Tohle nikam nevede... Asi jít budu muset dát jenom tu kytku.“

„To nic,“ chlácholil jsem ho. Za rohem se objevila zeď několika-patrového obchodního domu. „Můžeme to zkusit ještě támhle v obchodáku.“

Hypermarkety moc rád nemám, ale někdy není zbytlí. Jirka nadšeně souhlasil. Co jiného mu zbývalo?

Já jsem zůstal dole v oddělení map a knih, zatímco on vyjel po jezdicích schodech nahoru do druhého patra, aby znovu zkusil štěstí.

Tam ale měli výběr! Mapy a plány všech možných měřítek i oblastí hned od několika různých vydavatelů! Vždycky jsem tvrdil, že mapa je součást umění, která zároveň dobře vypovídá o povaze národa, jenž ji vyrobil. O vojenských topografických to platí dvojnásob.

Vybral jsem si jeden skvostný kousek 1:50 000 – *Vysokomýtsko a Skutečsko*, kde bydlí moje babička – a šel jsem čekat na Jirku. Po čtvrt hodině, právě když jsem ho chtěl jít nahoru hledat, se konečně objevil.

V ruce vítězně třímal toho nejodpornějšího plyšového psa, jakého jsem kdy viděl (a že jich dneska bylo!). Byl ostře oranžový a pro vrchol nevkusů měl na krku připlácle rudé srdíčko s patetickým nápisem *I love you*.

Prostě hrůza. Nejhorší kreatura z dětských nočních můr. Naštěstí byl dlouhý jen asi deset centimetrů; na zádech měl ještě cenovku: 45 Kč.

„Aaahh!“ zakřičel jsem v předstíraném zděšení. „Co to je?“

„Přece plyšák, ne?“ řekl Jirka udiveně, jako by se to rozumělo samo sebou. „To jsi nikdy žádnýho neviděl?“

„Ha, ha. Těch 45 Kč jsi platil ty, anebo oni?“

Zachmuřil se. „Jak to myslíš?“

„Zapomeň na to.“

Odebrali jsme se na autobus, tentokrát pěšky. Vzali jsme to přes Pražský hrad, ale Jirka, místo aby se kochal středověkými památkami, se kterými si dali naši předkové tolik práce, neměl oči pro nic jiného než pro tu oranžovou příšerku v průsvitné igelitce.

„Pavle?“ zeptal se, když jsme čekali na zastávce.

„Ano?“ Čekal jsem, že se mě zeptá, jestli si myslím, že udělal dobře, když ho koupil.

Překvapil mě. „Nechtěl bys ho vzít k sobě?“

„Proč?“

„Dal bych ho teď k tobě a ty bys mi ho pak pozejtří přines do školy. A já bych jí ho pak hned dal... však víš.“

„Ale proč?“

„Máma by ho doma mohla u mě najít.“

Povzdechl jsem si. „Ty jsi paranoidní. No tak by ho našla, a co?“

„Nevadilo by ti to, že ne?“

„A u mě by ho snad nenašla?“

„Ne; tobě máma nepřipravuje tašku do školy.“

Chtělo se mi říct: *Jirko, vždyť je ti osmnáct*, ale pak jsem si to rozmyslel. Slyšel jsem se, jak rezignovaně říkám: „No tak dobře.“

* * *

Jakmile jsem přijel domů, schoval jsem plyšového psíka nahoru na knihovnu v obýváku mezi kytky. Pokud vím, prach už se tam ne-

utíral léta a nikdo tam nikdy nekouká. I já tam vidím jen se stoličkou.

Zamnul jsem si ruce. Tam se plyšákovi rozhodně nic nestane, a tak ho budu moct pozítří Jirkovi vrátit ve stejném nebo lepším stavu, jak jsem mu slíbil.

* * *

Druhý den ve škole jsme si potvrdili, že jde všechno podle plánu a že mu ho zítra přinesu, jak jsme se domluvili.

Po úmorném sedmihodinovém vyučování jsem se konečně vrátil domů. Otevřel jsem dveře do bytu a objevila se moje sestra. Je jí patnáct a právě u ní probíhá období, kterému máma říká „telecí léta“. Srozumitelně řečeno, prostě se s ní nedá rozumně vyjít.

„Co měl znamenat ten pes?“ zeptala se nevinně.

Krev mi ztuhla v žilách. „Jakej pes?“

„Ta příšera. Na skříní.“

„A co je s ním?“ Začal jsem tušit problémy.

„Stírala jsem prach. Určitě ho nikdo nechtěl. Vyhodila jsem ho s vodpádkama do kontejneru.“

„COŽE?!“

„No a co? Co bys chtěl dělat s takovou vobludkou?“

Obrátil jsem oči v sloup a stěží se ovládal. „TA-NEBYLA-MOJE!“

„No tak sorry, no. A čím teda byla?“

Mávl jsem rukou, vyběhl ze dveří bytu, nakopl si boty a už jsem pádil dolů po schodech. Ještě jsem za sebou zaslechl ségřin hlas: „Jééééé, Pavel má holku!!!“

Vyřítíl jsem se na ulici a hnál se ke kontejnerům. Jestli toho plyšáka nenajdu, tak mě Jirka zabije!

Otevřel jsem první hranatou popelnici na kolečkách. Chvilí jsem se v ní přehraboval jak nějaký bufeták, ale nic jsem nenašel. Zaslechl jsem kroky a ohlédl jsem se. Okolo šla jedna paní od vedle ze vchodu.

„Dobrý den,“ pozdravil jsem s nuceným jako-by-nic úsměvem. Věnovala mi zvláštní pohled. To zase budou po celém sídlišti řeči!

Když zmizela v králíkárně, zkusil jsem další kontejner. A po chvíli přehrabování jsem plyšáka našel.

Byl v poněkud horším stavu, než jak jsem ho viděl minule. Myslel jsem si, že už nemohl vypadat hůř, ale mýlil jsem se. Jeho kratičká srst, nebo jak se tomu u plyšových zvířat říká, byla na mnoha místech potřísněna tekutinami nejrůznějších barev a konzistencí. S odporem jsem po psíkově přejel rukou a poznal jsem, že jen tak snadno to dolů nepůjde.

A to jsem se ještě nezmínil o tom, že červené srdíčko bylo nakráplé. Z nápisu zbyla jen písmenka OVE OU.

S pochmurnou náladou jsem se vrátil domů a horečně přemýšlel, jak napravit situaci. Zmlátit ségru? To by mně – vlastně Jirkovi – nepomohlo. Koupit nového? V Unhošti nic neseženu a na Kladně by něco TAK odporného stejně neměli.

Vstoupil jsem domů.

„Ta bude mít radost,“ poznamenala ségra vědoucně. „Fakt sorry, brácho. Aspoň to prověří váš vzt–“

Práskl jsem za sebou dveřmi do svého pokoje. Ze šuplíku jsem vytáhl nůžky a vodovky.

* * *

Když jsem ráno vstupoval do třídy, Jirka už tam byl a netrpělivě na mě čekal. *Snad nic nepozná*, namlouval jsem si marně. Oprava

psíkova vzhledu totiž nedopadla tak, jak jsem si představoval, ale co. Třeba si ho Jirka v Praze v šeru nestačil pořádně prohlédnout.

Váhavě jsem vyňal igelitku z tašky. Psík opravdu vypadal poněkud... jinak. V místech, kde byl zamazaný, jsem byl totiž donucen „chloupky“ zkrátit, ale kupodivu měly hned při kůži trochu jinou barvu než na koncích... a tak jsem ho musel celého ještě přemalovat vodovkami. Výsledek byl... *omračující*.

„Co to je?“ vyjekl Jirka zděšeně, ač to neměl v povaze. „Cos to s ním prováděl?“

„Co máš?“ řekl jsem s hranou nechápavostí. „Dyt' je pořád stejnej!“

Jirka se přemohl a s odporem vzal plyšáka do ruky. „Copak jsem ti dovolil, abys s ním vytíral toaletní mísu, ty... ty...“

Mlčel jsem.

„*Tohle* Jí přece nemůžu dát!“

„Tak promiň,“ chácholil jsem ho. „Já ti ho zaplatím.“

„To mi tak pomůže... Budu jí muset dát jenom tu kytku, no.“

A tak se stalo, že se chudák pes dostal do mého vlastnictví. Po-
nechat jsem si ho nehodlal, i vyhodil jsem ho do koše.

Následující vyučovací hodinu jsme měli v jiné třídě, ale když jsem šel okolo dveří původní učebny, zahlédl jsem, jak si s ním kluci jednoho mladšího ročníku nadšeně hrají fotbal. Jeden z nich se do obludky pořádně obul – a plyšák vyletěl otevřeným oknem ven.

Ukázalo se, že Jirkova vysněná vůbec nebyla tím, čím se mu zdála být. I tu kytku odmítla – ale co byste čekali od zmalované rachomejtle s červenými vlasy a vytrhaným obočím?

Po skončení vyučování jsem před gymnáziem uviděl, jak si s psíkem na lavičce nadšeně hraje malá holčička.

Měl jsem z toho dobrý pocit. Připadalo mi, že oproti všem očekáváním to s plyšákem dopadlo, jak nejlépe mohlo...